

АНТОН ДОНЧЕВ

ЗАВРЪЩАНЕТО

chitanka.info

Той се събуди. Обикновено се разбуждаше бавно, съзнанието му с мъка се откъсваше от света на сънищата, на полутоновете и полусенките, за да се върне в кабината, под ярката светлина на електрическите лампи. Обикновено държеше клепките си дълго затворени, преди да погледне познатите съзвездия от светлинки, стрелки, градуси и цифри.

Сега се събуди изведнъж, таблата дойдоха на фокус, сърцето му биеше в стомаха, в гърлото, в слепите очи.

Една стрелка, която тридесет години беше стояла спокойно, сега трептеше около оста си. После се чу глас, глас на земен човек. Гласът говореше на непознат език.

Дясната му ръка сама се протегна към стрелката. Но когато отвори уста да проговори, глас не се чу.

Другият глас продължаваше да го зове.

Той вдигна очи към огледалото за самоконтрол и самовнушение. От там го гледаше един отчаян, съсипан, обезумял човек.

— Ти си луд — заговори той на образа си. — Ето мигът дойде. Ти се върна. Защо висят ъглите на устата ти? Така, така, полека ги повдигни, изправи ги. Ти си победител. Не се усмихвай, стисни устни. Вече никому не ще има нужда да се усмихваш. Ти си богат. Ти си силен. Не, торбичките под очите няма да се махнат. Това е от претоварването при ускорение. Но бръчките по челото мога да махна. Аз съм богат, аз съм силен. Аз съм радостен. Няма да се докосна до пари. Ще подписвам само чекове. Ще подарявам диаманти.

Полека-лека той успя да оправи чертите на лицето си. Докосваше се с мисълта си до всяка от тях, събуждаше в сърцето си радост, смелост, презрение. Моделираше лицето си, докато го направи като лицата, които преди тридесет години украсяваха младежката му стая. Като лицата на силните, независими хора, които не се кланяха никому.

Но заобикаляше с поглед собствените си очи, сякаш се боеше да не падне в тях. Той усещаше, че очите му от огледалото го гледат със страшен, пронизителен, изпитателен поглед.

Гласът на другия земен човек продължаваше настойчиво да го зове. Сърцето му беше престанало да бие възбудено, но сега го болеше остро, мъчително.

— Тук Бе 207 Ер Зет — проговори той. — Тук Бе 207 Ер Зет. Върнах се! Върнах се! Върнах се!

Другият глас не говореше английски. Той не говореше и руски.

— Но! Но! Абла еспаньол?

Испански говореха в Акапулко. Той пак видя дългите плажове, морето, пяната и хора, много полуголи хора. Глупци, които се грееха на слънцето и не знаеха какво безкрайно щастие е да докоснеш тялото на друг човек. Болката в сърцето го сви така, че лицето му се сгърчи отново.

— Тук Бе 207 Ер Зет. Говоря десетина думи испански. Върнах се.

— Биенвенидо! Добре дошли! Добре дошли! Кога сте тръгнали?

— Преди тридесет години.

— Преди тридесет години? В предаването ви има смущение. Какъв фотонен отражател има корабът ви?

Той разбра само думата фотонен отражател.

— Система Лучко-Зенгер.

— Невъзможно. От петдесет години няма кораби с такива отражатели. От петдесет години всички хора знаят общия език.

— Коя година сме сега?

Другият отговори.

Така беше. Никому не се вярваше, че докато сам той е живял тридесет години, на Земята са изминали сто.

Той видя някакъв много дълъг коридор, като на хотел или на болница, върху който на равни интервали падаха петна светлина. Това беше улица с наниз от лампи. В дъното стоеше бяла фигура. Това беше жена. Може би майка му. Може би не.

Сто години. Век.

В хранилището на кораба му лежат един тон диаманти. И трупът на приятеля му. Той ще му направи паметник. Не над земята. Под земята. Където не достига звездна светлина. Хората ще вървят по дълъг, дълъг коридор, с редица лампи отгоре, ще влизат и ще излизат от светло в тъмно и накрая ще видят статуята на приятеля му. Може да я направи от чисто злато. Но ще я направи от бял мрамор. Ще даде поръчка на най-добрия скулптор, който живее сега на земята.

— Намериха номера на кораба ви. Питам междинната станция. Вие сте излетели преди сто и една години. Поздравявам ви.

Какво му каза? Намериха или търсеха? Навремето учеше глаголите два по два: слизам — качвам се, раждам се — умирам, търся — намирам. Търсих — намерих. Намерих диаманти. На другия край на

света. Там лежи радиомаякът със заявката. Никой не ще я оспори. Да я оспорват дяволите. Нека Юнайтед къмпани защитава правата си. Нека друг се рови в синята глина.

— Свързвам ви с междузвездната станция. Свързвам ви.

Веднага заговори друг глас на английски. Женски глас.

— Добре дошли. Кой говори? Вие сте отпътували трима души.

Той каза името си.

— А другите двама?

Той мълчеше. Замълча и гласът.

— Моля ви, говорете — дрезгаво проговори той.

— Пращаме кораб да ви прибере. Днешните станции не са пригодени да посрещат кораби от вашия тип, с вашия отражател.

Какво да попита? Гласът не биваше да замлъкне. Сърцето го болеше все така силно — всъщност по-силно от преди.

Оня, другият капитан на звезден кораб, беше на тридесет години. Красив, силен човек. Какъвто сам той беше преди двадесет години. Той никога не е изглеждал като другия — оня не се беше усмихвал, когато не му се искаше.

Най-после те стояха срещу него — истински хора от плът и кръв — началникът на междупланетната станция и капитанът на междузвездния кораб, който беше ходил на неговата звезда. Те не се бяха докосвали до него, нито той до тях — тия станции бяха чистилице за астронавтите, които се връщаха от Пространството.

И тъй — всичко беше напразно.

За сто години хората се научили да правят диаманти, по-хубави от неговите. Той не беше богат, защото на Земята нямаше бедни и богати. Той смътно беше предчувствал, че на Земята има нещо сбъркано, когато се ровеше в синята глина на далечната планета, но винаги беше смятал, че хората са по природа лоши и никога няма да се разберат помежду си. Нямаше вече Юнайтед къмпани, лични знаци, заявки, адвокати — космическо право.

Пред него лежаха карти и снимки на далечната планета, която той наричаше своя — откак загинаха двамината му приятели.

Той не извади тия снимки от телефотографите на своя остарял, очукан звезден кораб. Направил ги беше тоя синеок, красив момък със спътниците, радиосондите и телеобективите на друг звезден кораб, нито американски, нито руски. Той, завърналият се, оцелелият, беше

пътувал до далечната планета тридесет години, а другият, младият, отишъл за три години и се върнал млад.

— Ето тук стоеше вашият радиомаяк — говореше младият. — Вие сте намерили най-доброто място за кацане.

Там имаше пясъчна ивица, това личеше на снимката — пясък, заграден от едната страна с море, от другата с тропическа гора.

— Видяхте ли гигантските вълни? — запита го младият. — Трудно може да се види нещо по-красиво.

Там имаше ивица пясък, широка няколко километра. В гората не можеше да се влезе. Ракетата се беше приземила на единственото възвишение, до самата гора. Докато двамина работеха, третият гледаше към морето. От време на време, понякога два-три пъти на ден, от морето се надигаха гигантски вълни, високи десетки метри — и тръгваха към брега. Докато вълната врхлетеше пясъка, и тримата трябваше да се скрият в ракетата. Веднъж, когато зелената вода се нахвърли и разтресе кораба, в кабината стояха и се гледаха само двамина. Третият не се прибра. Зелената вълна кипеше в илюминаторите, после се оттегли. Безкрайно дълго по стъклата се оттичаха и извиваха водни капки...

— Не си спомням, дали беше красиво — сухо отговори той.

И двамата отсреща го гледаха внимателно. Съжаляваха ли го? Той би искал да бъде сега пред него огледалото за самоконтрол.

Влезе трети човек, остави нещо и излезе.

— Вие не ще можете скоро да се върнете на Земята — каза тихо началникът на междупланетната станция.

Сега излезе и капитанът на междузвездния кораб, ходил до неговата звезда.

Той стоеше със затворени очи и викаше от всички ъгли на съществото си всяка частица издръжливост. Много пъти досега се беше изстисквал, като гъба, напоена с вода, но тоя път му се стори, че в него не е останала нито капка. Стоеше със затворени очи, защото не се срамуваше от началника на междупланетната станция — вече може би деветдесет годишен старец.

— Болен ли съм? Къде съм се заразил? На далечната планета? От какво?

— Погледнете — каза другият.

Той отвори очи и видя снимка с много цветове, с много неясни фигури, запетаи, точки, змии — като странно звездно небе или като прерязан през средата чудноват камък, с плувнали и замръзнали вътре същества.

— Това е вашата кръв.

Той пое снимката. Не разбираше нищо от знаците, написани със запетаи, точки и змии.

— От далечната планета ли е?

— Вие сте болен от болестите, които преди сто години е имало на Земята. Поколения наред се лекуваха от тях. Сега вие трябва да се лекувате.

Той гледаше снимката.

— Аз не мога да избягам от кръвта си — каза той.

Тия точки и запетаи можеха да бъдат вируси на рак и чума или знаци на алчност, себелюбие, омраза. Все едно. Той се роди по времето, когато тия вируси плуваха във въздуха и в кръвта на хората. Сега го изолират и това е справедливо.

Сбъркал ли беше? Той живееше по законите на своето време, на тая част на земята, където се роди. Длъжен ли беше да разбере още тогава, че другите са прави?

Кога ще го пуснат на Земята?

Той пак видя плажове — не плажа на далечната планета, а плажа на Акапулко, с полуголите хора.

— Имате ли някакво лекарство за сърце? — запита той.

* * *

Той държеше в ръка лист хартия с няколко имена. Пред всяко от тях имаше кръстче. Някога също слагали пред имената на мъртвите кръстчета, които били знак на надежда, че има нещо отвъд кръста. Сега те бяха само знаци на зачеркване.

Цели тридесет години той беше мислил за тези хора. Дойде миг, когато не знаеше дали да мисли за тях като за живи или като за мъртви. Той продължи да мисли за тях като за живи. Но усещаше страшна несигурност.

Сега вече не можеше да мисли за тях като за живи.

Когато преди живееше на Земята, той делеше държавите и градовете на светли и тъмни. Там, където нямаше близък човек, градът тънеше в тъмнина, макар и в него да живееха милиони хора. Те всички се движеха с тъмни лица. А човекът, който му беше близък, сякаш държеше в шепата си свещ, която осветяваше лицето му. И по града бродеше светлинка.

Сега цялата земя, към която се беше стремил, тънеше в тъмнина.

Той седеше на леглото си с приведени плещи, сложил лакти върху колената си, и усещаше с цялото си същество тежестта на Земята. Това не беше Земята, тежестта на междупланетната станция беше изкуствена, но това беше тежест. Дълги години той мечтаеше за тая тежест. Сега тя го угнетяваше. Винаги, когато се намираше в безтегловно състояние и плуваше из кабината, той изпитваше непреодолима жажда да се докосне до нещо. Изпитваше я и сега, въпреки че стъпалата му опираха пода, бедрата му — леглото, лактите му — колената.

Той седеше и забравяше основния закон на астронавтите — да не се отпуска. Някога монасите пъдели от себе си дявола, астронавтите трябваше да пъдят всяка мисъл за слабост, недоверие, поражение. Той забравяше контролното огледало, заклинанията, които връщаха чертите на лицето му по определените им места. „Силен съм, бодър съм, ще победя.“ Той не се чувстваше нито силен, нито бодър и знаеше, че е претърпял поражение.

Погледът му опипваше предметите в стаята. Вещи, които говореха за новия свят. Удивително красиви, всяка на мястото си, всяка изгладена от много мисъл и много чувство. Но той знаеше, че те са създадени в завод, а искаше да се докосне до пръст, до листа, до корен.

Той нямаше сили дори да си заговори сам, както си беше говорил дълги години след смъртта на втория си приятел. Само седеше и държеше листа с имената на мъртвите, с числа на години, в които той не беше живял.

Над вратата нещо светна, заговори женски глас. Някой искаше да влезе.

Влезе жена. За пръв път от завръщането си той срещаше жена.

Той стана на крака.

Светът, който създаваше такива жени, сигурно беше един хубав и добър свят. Тя не беше вече млада и силата на света-създател по-добре

личеше в годините, в които я беше моделирал.

Тя приближи и протегна към него ръка. Тъй още повече приличаше на мечта, защото той не можеше да я докосне.

— Добре дошли — каза тя. — Аз имам право да ви докосна. Аз съм лекарка.

Тя имаше право да го докосне. Стоеше на едва крачка от него. И той се огледа в очите и. За пръв път не се оглеждаше в контролното огледало. Чуждите очи не връщаха образа му, какъвто си го виждаше сам той, в тях имаше друг, техен образ.

Тя не виждаше безсилния, уморения, победения звезден пътник. Тя виждаше човека, който тридесет години се бръснеше винаги по времето, когато знаеше, че на Земята изгрява слънцето. Другарят на двамина мъртви, плакал за тридесет години два пъти. Наред със своя тон диаманти, които сега струваха колкото тон каменни въглища, той получи като безплатно приложение ново лице. Лицето, което тя виждаше, едно от лицата, които стоят в стаите на младежите.

И тя му показва това лице. В ръцете ся тя държеше нещо, което приличаше на предишните вестници, и от всеки лист го гледаше неговото лице.

— Земята ви поздравява — говореше тя, — милиарди хора искат да ви видят. Учените мислят как по-безопасно да се срещнете с тях.

Той протегна ръка напред. Тя подаде лицата му, но той хвана ръката и. Той не знаеше дали още тогава стоеше със затворени очи, или затвори очи после, когато опря дланта и на челото си. Това беше по-хубаво от всичко, за което мечтаеше, и земята се превърна за него от тъмна планета в звезда.

— Връщат ли се понякога други като мене? — запита той.

— Много рядко. Учените разбраха, че в старите фотонни отражатели са ставали ядрени процеси, които след години са превръщали корабите за един миг в... малки звезди.

— Аз съм имал щастието да се завърна.

— Най-близкият ми приятел замина в звезден кораб с магнитен отражател.

— Връщате ли се на Земята?

— Ще се върна след години. Там са децата ми.

Дали той още можеше да има деца, след като тридесет години беше стоял край реактора, след като беше пресичал радиобури и

космически въртопи?

* * *

Той отиде при началника на междупланетната станция и го помоли да му покаже картата с пътищата на старите звездни кораби, които се завръщаха от своите пътешествия през вселената. Върху картата на Слънчевата система той видя заоблените линии на траекториите им. Те извираха от краищата на картата. Никоя черта не опираше до Земята. Те приличаха на следи от метеори, които светват и угасват в земната атмосфера, преди да опрат Земята.

Той сложи длан върху картата и покри тънкото снопче от пътища.

— Дайте ми патрулен кораб. Нека да дежуря в този квадрат.

Другият го гледаше. Той нямаше право да му даде звезден кораб. Все пак трябваша съвещания, разсъждения, съгласия.

— Добре — каза той.

Другият знаеше, че никой няма да го осъди.

Завърналият се погледна другия в очите и се усмихна.

— Страхувам се, че криво ме разбирате. Аз не искам да срещна хората, които се завръщат, за да не съм самотен. Аз искам да им кажа, че те не са самотни.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 6 от 1963 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.